

Otsa lõpnu tiirulli ja tühi angerjataler ek Mulke toreda juhtumise Maamessil

Mulgimaa Arenduskoja iistvõtmi-sege käisive Mulgimaa ettevõtje üle ulga aa jälle ütenukuun Maamessil oma kaupa pakman. Leti pääl olli mett, marjamaiusi, lihakaupa, tervisekama, tiivirulle, angerjat ja muud.

“Meil läits väige äste ja laanime edespidi kindlaste viil ütitselt Maamessile minna, sest kigil silm säräs. Muduki oles vaja vähä suurembet pinda, ku meil siikörd olli, a raha panep ju asja paika,” ütäl Mulgimaa Arenduskoja juht Ilissoni Koidu.

Osäühingu Kajaco juhateje ja Teerulli kaubamärgi luuje Pabuneni Kaja pakk messil edimest kõrda oma vällä mõteldu tiirulle ek rulli käänat tiisegu tiivii tegemises. “Rahvale väige miildis sii uut muudu tii, esieränis kuldine ingveri-sidruni tiirull. Tiirulli lätsive nõnda äste kaubas, et joba töise päevä õhtus olli meil kaup otsan. Vot sii tei küll uhkes! Esiki Vikerraadio tei medege usutuse ja saime kõnelde nii oma kaubast ku Mulgimaast,” sellät Pabuneni ja lubas tulevaaste kah kindlaste Maamessist osa võtta.

Luige Jaak osäühingust Mulgi Maitse olli kah messil edimest kõrda ja pakk käsitsi tettu kuivatet marjamaiusi. Kige rohkemb miildis rahvale maasiku ja rabarberi maiguge maius a kõnelde jõuti ka mulkest ja Mulgimaa piirest.

Mulgi Maitse leti taga olli ammatin ka Mesipuu Brit, kes egapäevätselt istup oopis arvuti taga ja tiip sotsiaalmeedian müügitiid. “Maamess olli miule mõnus vaheldus. Mia ole joba tükk aiga seot Mulgi Maitse marjamaiuste pakmissege internetin, a messil müümine and ää võimaluse inimestege silmäst silmä kokku saia ja uuri, mes neid kauba man kige enämb uvitp – kas tervislikkus, maik, kodumaine peritolu või ind. Palludele inimestele olli üllätuses, et esiki Läti piiri veeren väiksen Mõisakülä linnan saap äri tetä ja oma kaupa suurtesse ketipuutesse müüki

saata. Me es ole vällän pallalt esiende, vaid terve Mulgimaa iist. Esieränis tore olli viil sii, et oma kige edimesse messimüügi kogemuse sai Mulgi Maitse marjamaiuste kige suuremb austeje, miu laits Laureen,” kõnel Mesipuu.

Samamuudu olli edimest kõrda oma orste ja suidsulihadege Maamessil Kariste Kristo osäühingust Tammeleek. “Rahvale miildip sii, mes ma tii, iki käsitsi tettu ja vähä töistmuudu kaup ju. Uuriti, kunkotal mia elä ja oma liha suidsute. A tuleve kõrd tulep kaupa rohkemb tetä, raasike jäi puudu.”

Markuse Karin Viiratsi Angerjafarmist kõrvut Maamessi kogundi Baltimaade kige suurembe jõulumessi Baltic Expoge. Nende leti pääl olli suitsuangerjas vaakumin, angerjas marinaadin, suitsuangerjas marinaadin, tsillimarinaadi ja angerjassupp, a rahva lemmik olli iki vana ää suitsuangerjas. Nende angerjas olli ka suvesöögi võistelusel võistlemen. “Osavõtmine siikörd võitu es tuu, a mekmise taller olli kik aig tühi ja töisel päeväl panti esiki valvuri angerjataldre kõrva seismä. Sii ütlep joba esi kik ärä ja om meile auinna iist,” arvas Markuse Karin.

Joba mitmendet kõrda ollive oma tervisekamadege messil Põdra Natalia ja Ain osäühingust Bodyfood. “Nagu ennembidel aastidelgi, paksume oma kamasegusit, nagu energia-, tervise-, spordi- ja muid kamasit. Kige toredamb om sii, ku inimese tuleve mede manu tagasi, jagave oma kogemusi ja avasteve mede kaupa suure uvige. Sii aaste läits müük kah uutmede äste ja sii and meile tubliste usku ja täadmist, et sedä, mes me teeme, om inimestel vaja. Meile om väige tähtis kõnelde ka Mulgimaast ja mede kamade saamiseluust. Sii Maamess jääp miilde ku ütts esieränis lämmi ja tore sündmus. Oleme süämsst tänuligü kigile, kes mede man käisive.”

Ilves Kristi

Luige Jaak pakk messil päl kuivatet marjamaiusi, temä kõrvan olli Põdra Natalia Bodyfoodi kamadege ja taga Kariste Kristo oma lihakaubage.

Osäühingu Kajaco juhateje Pabuneni Kaja ja temä kaasa Linnu Kristen paksive oma tiiruldest tettu tiivett mekki. Pildi: Ilves Kristi

Osäühingu Kalda Mesila mett ja miisegusit pakk messil päl mesinik Kalda Mihkel.

Viiratsi Angerjafarmi letin olli Markuse Karin ja naabre kaupa olli kaame tullu ka Põdra Ain Bodyfoodist.

Morna talust saap kolm vopsu kõrrage

Jah, Morna om olemen – sii om üits külä Mulgimaal Karksi külle all. Sääl tegutsep 2008. aastel asutet Morna talu, mes om seni pakkun päämiselt oma aian kasvatet ubinit, pirne, luume ja marju. A nüid om kige tähtsambes kaubamärgis saanu VOPS.

Nimelt tiip talu ka oma ubinidest ääd ubinebrändit, mida küll Eesti sääduse ei luba brändis nimete. Sii juuk om Mulgimaal kasunu ubinidest ja pirnest Eestin kääritet, destilleerit ja vähembelt kaits aastet 225 liitrelise tammevaadi sihen laagerdenu. Peräst sedä tembites ta öiges ja pandas laasist pudelide sissi, kangust om sel napsul 37,5 kuni 42 rotsenti.

“Nimi VOPS tekkusi sis, ku otseme oma ubinebrändile nime. Selle pääle läits ulka aiga. Öigekiilsussõnaraamatust kirjutime vällä pallu sõnu, a viimäte jäi sõgla pääle vops, mis tähendep nii kergel lüüki ku ka napsu. Sii tähendus omakõrda tulep rahvakiilsest sõnast *snabilivops* või *šnabilivopski*. Sii sõna meile miildis, sest om eestiperäne, kate mõttege, lustiline, suuperäne ja lühike,” sellät Morna talu peremiis Metsa Andres.

“Ja ku me sis akassime sedä sõna “kaubamärgis” tegeme, avastime, et võime tedä Patentiammatist “osta” mitmes tarbes. Sedäsi tulli mõte võtta egäle midägi. Nõnda saigi punane VOPS lastele jäätuses, rohiline VOPS taimele väetuses ja kuldine VOPS jäi napsule, mes mõteldu suurdele inimestele pidupäeväs.”

Pehmet VOPS-jäätust pakup Morna talu suvistel välläsündmustel. Jäätusemassin käänap oma talu retsepti perrä kokku Morna talu ubine, loomi, maasiku, sitikmarja, vabarne, brändi või muu maiguge maiuse.

MaheVOPS om Morna talu väetus, mes annap taimele ram-

Maamessi pääl pakk rahvale Morna talu ubinenapsu poig Metsa Romet ja jäätust temä esä Metsa Andres. Pilt: Ilves Kristi

mu ja parandep mulda. Väetuse päämine osa om vinass. Sii passip väige äste tumaatele, kurkele, paprikale, kartulele, a sellege võip julgeste rammute ka puid, puhmit, muru, villäpuid ja muud.

Napsu nimelugu es lõpe sõski VOPSuge, vaid nüid om sellest saanu Applevops. “Ku akassime küsime Eestile maatahist ubinidest tettu “brändi muudu” napsule, sis tulli vällä, et sõna VOPS ei saa tarvite, sest Morna talu om selle sõna “ärä ostnu”. Ja riik sedä enämb Eesti inimestele tagasi ei müü. Nõnda pidimegi maatahisse jaos otsma midägi muud. Kahjus eesti keelen ei olegi siandse joogi jaos oma sõna, nagu näituses rantslastel om *kalvados*. Sis saigi VOPSule *apple* ette pantu. Sii tähendep inglise keelen ubinet ja nõnda

sai mede naps raasike rahvusvahelist mekki kah manu. Oleme ju suure Euroupa liidu liikme ja puha,” sellät peremiis pentsikut nimelugu.

“Meie jaos om väige tähtis, et Applevops ku uus juuk ja maatahis om sündünü just siin, Mulgimaal Morna külän. Sii om mede kingitus Eesti joogikultuurile ja tuup au sissi mede oma tuuraine. Inimestele pakup suurtt uvi ka täädmine, et mede juuk om tiheste köüdet Mulgimaa kuulsa Oti mõtsikuge, mes kasvap mede talu lähiksen. Sii ligi 300-aastene auväärt mõtsubinepuu om iki elujõun ja me paneme selle mõtsikit ubinit raasike maigus oma napsu sissi kah. Sedäviisi saap jusku jupike Mulgimaa aalugu kah pudelise.”

Nii väetust ku napsu saap nüid e-poodist aadressi päält mornatalu.ee/pood/. Pildi: Metsa Romet

Morna talu kannap uhkusege ka Mulgi Värk märki.

Ku ennemb sai Morna talu kaupa Nõmme turult, messe päält ja ökva talust, sis nüid om manu tullu ka e-puut, kus om

prilla müügil naps, väetus ja puasade.

Oma tegemisi jagap Morna talu ka mornatalu.ee kodulehe pääl ja Facebookin.

Ives Kristi

Tuik tei virrelistel tuju ääs

Mulgimaa kuule ja lasteaidu latse ollive 22. aprillil Karksi-Nuia Kultuurikeskuse kokku tullu, et osa saia ansamble Tuik konsertist.

Perimusansambel Tuik, kelle liikmide ulgan om kohalikke muusikit kah, olli käimä tullu XVIII Mulgimaa noorde perimuspäevä “Väikse virre” puhul. Konsert olli siikõrd pallald lasteaidu vanembide rühme laste ja alglasse õpilaste jaos. Laiembelt sündmust es kuulutede, kuna kik uvilise ei oles saali ärä mahtunu.

Latse võtive perimusmuusika väige lämmelt vastu, ütten akati laksuteme kohe edimesest luust pääle.

Muusiku tutvustive lugude vahel oma pille kah ja sii ai saalitävve mitmel kõrral naarma. Lustilise seletuse ja noorde vaba olemine püüne pääl teive sõbraligu meeoleolu. Kik sii suur seltskond läits saalist kodutiile ää tujuge, a tubli Tuik sai kindlaste uusi pooleidjit manu.

Saare Siiri

Karksi-Nuia Kultuurikeskuse juhateje
Mulgi kiil: Ilves Kristi

Ansambel Tuik sai Karksi-Nuiast nuuri pooleidjit manu. Pilt: Saare Siiri

Noore sõidive kanuudege Peipsi päält Pärnuse

Mineve koolivaheag sõidive kolm nuurt mulki üten sõpruge Talnast ja Kolga-Jaanist kanuudege Peipsi järvest Pärnu lahte. Sii võtt neil kuus päevä aiga ja täädäolevelt sai sii maa kige kippempelt läbi sõidetu.

Peipsi-Pärnu viitiid om tääduperäst erinevide aaluulaste puult peetu kaubatiis, mis ühend merd Pärnu mant läbi Kesk-Eesti Peipsi järvege. Sellen jõgede ühendusen ollive Pärnu, Villändi ja Tartu linn, mille peräst ne arvateveld keskaal Ansa liitu kuulusive. Täämpisel aal ei ole enämp tegemist ütitse viitiige, kuna Tänassilma jõgi ei vuula enämp Villändi järvest vällä ja tekkünü om kate kilumiitre pikkune viilae. Siski om muistine mõistatus köüten iki uvilisi ning sii om Eesti üits kige pikempit viimatku.

Sedä matka om laaninu Mändoja Martin (18) ja Olevi Richard (18) joba paar aastet, kuid tegudeni jõusiv alle sis, ku ramm ja võhm kasunu olli. Seegä võeti Lingi Oskar (18) ja Lehari Romet (18) üten ja peräst nellä kuu pikkust laanmist jõuti 10. jürikuu päeväl Kantsi kõrtsi manu, et sõita Peipsi viirde laagrelatsi pääle, kunkottelt sai tõisel päeväl üten päevätõusuge matka ürjäte. Kogu matka aal lehvse Mulgimaa lipp uhkusege üte kanuu perän, et linnen ja egäl puul mujal oles nätä, miandse kandi noore ne sõidave.

Edimene päe sõit seltskond läbi Emajõe-Suursoo ja Ommuku-Tartumaa ning jõud lämme päevä lõpun Tartu linna. Tuul olli

Noore matkamihe Lingi Oskar, Mändoja Martin, Olevi Richard ja Lehari Romet paadi pääl puhkamen. Tõise kanuu pääl lehvse terve matka aig Mulgimaa lipp. Pildi: Seina Gunnar

tagast sellä puhanu terve päe ja Emajõe pääl kand laine meid ku ime ommugu puult Tartu manu.

Tõisel päeväl olli sihk jõuda Palupõhja luudusmajja, kun ää inimese lubasiv matkalistel katusse all puhate. Sii päe sõideti läbi puul Emajõe pikkusest ning nätä olli laiuri, ilmatu suuri loimi ja suumõtsu. Sääll tekküsive edimese suurempe mure kah, sest pääle väsumüse olli päeväpiste tennü kihädel pallu kahju ja es lase üüseld magade.

Nii olli järgmine päe viil rassemp, ku tulli lõpete Emajõgi, sõita üle Võrtsjärve ja tetä läbi viil terve Tänassilma jõe pikkus

Villändini vällä. Sii olli esieranis kõva roovikivi pallude kippe vooluge kivitside kotuste peräst.

Üle 130 kilumiitre olli sõideti vastuvuulu kolme päeväge ja sii nõud oma massu. Lehari Romet olli oma õlaliikme ärä nikasten ja es saa enämp edesi minnä. Tedä tulli ütes päeväs asendeme Kübarsepa Susi (17), ken sai illä õhtu täädä ja olli ommugu valmis kohe aviteme.

Sõit viis siikõrd Villändi järvest vällä piki Raudna jõe nüüd joba müüdä Mulgimaa põhjapiiri ja edesi Tohvre küllä. Nelläs päe olli küll kige lühempe pikkusege, a Raudna ürgüs olli

nii madale viige üten kümniide puiege jõe pääl ehen, et sellest sai tõistmuudu, a siski väigä rassese päe.

Viiende päeväge sõideti läbi Suumaa rahvuspargi ning nüüd olli ruppi aviteme tullu Mändoja Madar (16), et sõita Tohvrelt Pärnu vällä. Nätä sai pallu luume ja paari kivitset kotust Navesti pääl, millege sai arjute tuleve päevä Pärnu jõe palludes kärestikes.

Matka perämine päe olli kähen ning 40 kilumiitert Pärnu jõe lõppu tundus väigä lihtne olevet. A akas sadame ja kige ohtlikumpe ja rassempe käres-

tigu lätsiv müüdä rasse vihma all. Mere luhti olli joba piaaigu tunda ja peräst selle matka ilusit ilmu es tennü ka paduvihm aiget. Pärnu jõusiv noore viil enne õhtat, et ommetigi peräst pikka rasset nädälet minna kodu magame ja puhkame.

Selle matka tulemuses olli siande täädmine, et täämpisel aal ei saas egä tasus müüdä jõgesit Tartust Pärnu kaupu vedäde, vaid paremp oles jäää iki maantii pääle. Kolmsada kilumiitert kanuumatka sai tettü kuvve päeväge ja sii panni väigä tugeve märgi osalistel edespiditses maha.

Mändoja Martin

TAARA VASTU KIRIK SIIN TETTI,
AHIKOTUSSE ANDIT TÄIS VEETI.
RIKKAS SAI NII MÕNIGI TALU,
VÕRTSJÄRV LEVÄ KÕRVA AND KALU.
AINU, ATSI LAIKIVI PÄÄL
SEIVE KAMAKÄKKU SÄÄL.
TONDISAAREL ÜITS PÜHÄ IIS,
UULITSE VEEREN KLEIN – VÄGIMIIS.

EMÄPUU ESÄMAA PINNAL
LHIVIMAA TILLIKSEN LINNAN.
MUISTSE VAREME, KÄRSTNE MÄGI,
EGÄL TÄÄDÄ ARSTIALLIKU VÄGI.

ABJA, ME PÄÄLINN AMMUTSEST AAST,
LEI VALLA KÕRD VANAST PÄRNUMAAST.
LINA SIIN KÜLVETI, KAKUTI, ROPSITI,
ILMATU RAHA KAUKASE TOPITI.
SIIN OM JU ÄÄ, TULE JA JÄÄ!
TORE LAUSE. KAS ÕIGE? EI TÄÄ.
EGÄ LAISAL SIIN ÄSTE EI LÄÄ.

KIRIKUTORN VAIE VILTU,
A RAHVAS SELLEST ES EITU.
RAHVATANTS KOHE LÄITS VALLA,
KITZBERG MÄE PÄÄLT VAHT ALLA.
SIIN PELLILE ANTI MEELEÄÄD,
ILLIKSE ILLÄKSI VAADIVE PÄÄLD.

PURU-LIISU SIIN LAULU LEI,
ANU EIMTALIN VAIPU TEI.
ILUSA ÜRGORU JA MÄE,
SINIALLIKUSE VÕIT PISTA KÄE.
TII VEEREN OLSTRE MAGASIAIT,
ULLE TÜKKE TEI BERG, VA MAIT.

Salmi kirjut Ilves Kristi,
Pent Nurmekunna
nimelise luule- ja
jutuvõisteluse
tõise kotusse saaja

Nalla kah

Latselaits uurip Mulgi nänni käest: “Nänn, joba kolmandet kõrda sii nädäl tuvvas su polit-seiautuge kodu. Kudas sedäsi?”

“Tiit, latsake, mia kõnele neile, et mia ole ärä essunu, ja sis na toovegi mu kodu. Taksuraha jälle nigu maast leitu.”

Üits sõber tõisele: “Ma kuuli, et sia otsit omale uut naist.”

“Otsi jah.”

“A sia elät ju viil oma eelmise naisege kuun!?”

“Elä jah. A olet sa nännu, et mõni läap pallajalu uusi saapit ostma?”

“Tohter, miul kura jalg kan-geste valutes!”

“Sii om teil vanadusest, rov-va.”

“Võle jutt! Miul om tõine jalg sama vana, a sii ei valute.”

Vana miis kõlistep 112 numbre pääle.

“Saatke ruttu politsei, miu autuse om sissi murtu! Ärä om viitu ruul, raadju, pidur, sidur, gaasipedaal.”

“Jääge rahuligus, me saada-me kohe patrulli sinna.”

Kümne minuti peräst kõlistep politseinik päästekõrraldej-
le tagasi: “Kik om kõrran, papi
istse kogemede tagumise istme
pääle.”

Üleaidse aave juttu.

“Kuule, Ats, mes sa sii aaste oma aida maha panet?”

“Ei täägi viil,” kostap Ats. “A miu peni ja siu kass om joba ot-sustenu, et sii aaste tuleve meil päämiselt augu.”

“Mia vii oma naisele kingitu-ses pudeli rummi – sii nädäl om nõnda vastiku jahe ilma, et me kodun naisege muud ei juugi ku tiivett rummige.”

“Tõeste või? Mia arvassi, et siu naine om karsklene!”

“Ta omgi. Temä juup tiivett ja mia juu rummi.”

Naine kamandep miist: “Kusti, mine möse nüid kähku oma kaal puhtas, meile tuleve kohe külälise!”

Miis ei tii vällägi.

Naine ütlep uvveste: “No mine möse ommeti sii kaal puh-tas, meile tuleve ju külälise!”

Miis vastap pahatselt: “No a mes sis saap, ku mia möse oma kaala puhtas ja külälise ei tulegi? Sis ma ole nagu ullike oma puh-ta kaalage!”

Valmis sai kümnes mulgikiilne Täheke

Rükist om tullu kümnes mulgikiilne lasteaakiri Täheke.

Nagu egä kõrd, levvapä nüidki aakirjast nii Mulgimaa inimes-te lugusit, luuletusi ja pilte ku ka ümmer pant jutte. Siikõrd om mulgi kiilde saanu näituses Leiese Uno “Mütä metruu”, Sak-satamme Markuse “Mütäs kaep Ameerikamaad”, Kassi Kristiina “Visa luks”, Pärna Reeli “Ime om olemen” ja Vilbaste Kristeli sii-lulugu.

Just selle aakirjanumbre jaos om kirjutet Ilves Kristi “Siilu pulmapidu” ja lugu viipäaste-koertest. Laande Alli tutvustep vanaaigsit mängu ja kokanukan õpetep Lilli luudusmaja pernai-ne Laanemetsa Ly vöililliaitsmit

küdsäteme. Osa neist lugudest ilmuve edespidi ka eestikiilnen Täheksen.

Muduki om Täheksen ka pildilugu, nuputemiseülesande, laste jutu, luuletuse ja pildi.

Mulgikiilne Täheke om Tä-hekse toimetuse ja Mulgi Kul-tuuri Instituudi ütine rojekt, mis akas pääle 2017. aastel. Sellest aast om egä aaste ilmunu üits mulgikiilne Täheke.

Mulgi Tähekest levitep Mul-gi Kultuuri Instituut ja sedä saap lugede ka mulgimaa.ee veebile-he päält.

Mulgikiilse Tähekse vällä-andmises tulep raha Eesti Rah-vakultuuri Keskuse Mulgimaa perimuskultuuri toetemise

ÜM

Latsela

Kuts

Loime Katrin

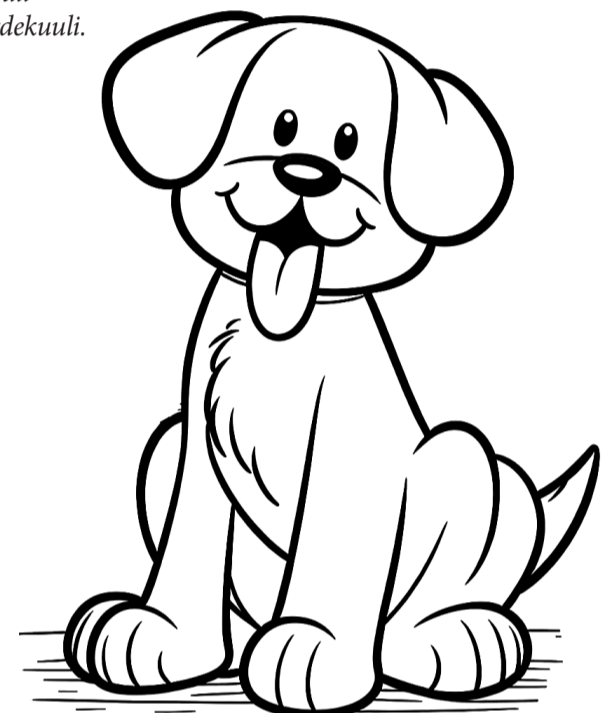
*Kuts olli lõbus koerake,
ta ullas jusku pööräne.
Tal müldis palli mängi
ja vabalt joosta ringi.*

*Kuts ütlen peremihege
sis arjutive oolege.
Nüid Kuts käip rihma otsan
nii linna pääl ku mõtsan.*

*Kui Kuts sai sugu suurembes,
ta läits ka kübe koerembes,
taht aiast vällä saia
ja kikki taga aia.*

*Ja kateksi na söedave
küll kalale, küll seenele.
A tükäti Kuts iki
tiip mõne koeratüki.*

*Mes peremihel üle jäi,
ku koerast jõud es üle käi,
ta istse auturuuli
viis Kutsi koerdekuuli.*

Värvi peni iluste ärä!

Ruute sissi om ärä paetet 10 sõna, mis tähendeve kõhna olevust: KIIGERT, KÖHNATS, KÖÖGERTS, RÄÄDSIK, KÖKSIK, KOIGATS, KOONUSK, NIUGATS, KÖDRIK, LUUVARI.

Otsi vällä! Loe edes- ja tagaspidi, alt üles, ülevest alla ja viltu kah!

H	K	D	M	N	Ä	K	J	K	O
U	G	I	K	I	S	K	Õ	K	M
M	N	Ü	I	U	M	H	S	Õ	I
B	Ä	H	N	G	N	K	M	Õ	R
Õ	M	O	I	A	E	I	B	G	A
S	O	V	T	T	R	R	P	E	V
K	R	S	Ö	S	J	D	T	R	U
D	V	M	H	M	Õ	Õ	L	T	U
R	Ä	Ä	D	S	I	K	D	S	L
S	T	A	G	I	O	K	Õ	M	G

Sääjä sõna õigeste rivvi, sis saat üte vanasõna!

OIAP ARG NAHKA PENI.

Mulgi Kultuuri Instituudi välläanne Üitsainus Mulgimaa

Aalehe välläandmist toeteve Eesti Ravakultuuri Keskuse Mulgimaa perimuskultuuri toetemise abinõu, Tõrva, Mulgi ja Viljandi vald.

Toimetus:

e-post: kristi@mulgimaa.ee

toimendei: Kristi Ilves, tel 5344 8176

Toimendusel om voli kirjatükke parande ja lühembes tetä.